

SSN 1330-0067 Coden: IORME 7 75

BOOK REVIEWS, Priljeno: 2009 – 12 – 18

PRIKAZ KNJIGE:**UVOD U OSNOVE POLITIKE
Dr Božidara Veljkovića****Izdavač:** Nezavisni univerzitet Banja Luka, 2009.

Najnovije djelo uglednog slovenskog politologa doc. dr sc. Božidara Veljkovića » Uvod u osnove politike« vrijedan je sveučilišni udžbenik priređen za studente politologije i drugih studijskih usmjerenja na Fakultetu političkih nauka pri Nezavisnom univerzitetu Banja Luka. Božidar Veljković kao samozatajni politolog i kreator mnogih znanstvenih i društveno korisnih projekata, nakon nekoliko desetljeća predanog publicističkog ispisivanja politoloških rasprava, iznenadio je znanstvenu javnost publiciranjem novog politološkog sveučilišnog udžbenika pod naslovom »Uvod u osnove politike«.

Kako novo povijesno razdoblje sve više određuju politološki procesi i politika, kao pojam i fenomen, uz dužno uvažavanje snažnog razvoja informacijskih i komunikacijskih tehnologija, politika postaje naša svakodnevica na svim razinama globalne, regionalne, nacionalne i lokalne komunikacije. Stoga, politološka znanost svoju teorijsku strategiju usmjerava na razumijevanje osnovnih načela politike i suvremenih političkih zbivanja koja su možebitna za budući razvoj svakog građanina i ukupnog čovječanstva. Razumijevanje politike i političkog djelovanja je osnova za građansko javno političko komuniciranje, međusobnu suradnju, toleranciju, sporazumijevanje i zajednički (su)život u miru.

Politološka znanja, politologija i uvod u osnove politike, za autora ovog djela, su temeljni socijalno politološki procesi koji omogućavaju nastanak, funkcioniranje i kontinuitet svih možebitnih društvenih odnosa i politoloških tvorevina. Autor u nadahnutom publicističkom stilu razmatra politološko građansko djelovanje i utjecaj na razvojne društvene i politološke procese koji su povijesno i politički uvjetovani oblici socijalne produkcije i reprodukcije društvene svijesti, društva i društvenih odnosa u cjelini. Ako politiku i komuniciranje shvatimo kao temeljnu društvenu aktivnost (Luhmann 1984.) onda, dakako, iz toga proizlazi da je cjelokupna struktura društvenog reda vezana uz politiku koja olakšava građansko društveno povezivanje, usmjeravanje i funkcioniranje koje se temelji na sustavnim osnovnim spoznajama (uvodnim i propedeutičkim znanjima) o osnovama politike. Upravo ova knjiga,metodski i koncepcijski prema

zamisli autora, ima referentno uvodno politološko značenje koje je neophodno da se studenti uvedu u osnovna politološka teorijska znanja iz ukupnog korpusa političkog i komunikacijskog javnog djelovanja.

Knjiga sadrži sedam temeljnih poglavlja, i to:

(1) Uvod u osnove određenja pojma politike; (2) Temeljne kategorije politike, (3) Političke institucije i politički odnosi; (4) Demokracija kao instrument zajednice; (5) Mehanizam vladavine; (6) Političke ideologije; i (7) Mali rječnik odabranih političkih pojmova. U knjizi autor, pažljivim izborom gradiva uglednih politoloških autora (Platon, Aristotel, Toma Akvinski, Ockhama, Machiaveli, Hobbes, Locke i Hegel), uvodi studente u osnovne politološke pojmove koji su neophodni za razumijevanje politike i političkog djelovanja.

Autor je svjestan činjenice, u prezentaciji osnovnih politoloških sadržaja, da je izostala eksplikacija brojnih neobrađenih pojmova politike, koji bi, dakako, ovu vrijednu knjigu dodatno učinili politološki boljim i zanimljivijim štivom. Knjiga sadržajno donosi zanimljive politološke i komunikološke funkcionalne skice i grafičke prikaze kojima autor podupire, pojednostavljuje i vizualizira osnovne politološke pojmove, politiku i političke procese. Na kraju svakog poglavlja udžbenik sadrži politološka, pedagoška – metodički osmišljena pitanja za utvrđivanje gradiva, vježbe i seminarsku studentsku diskusiju.

Prvo poglavlje pod naslovom »Uvod u osnove određenja pojma politika« sadrži tri potpoglavlja:

(1) predmet i problemi znanosti o politici; (2) određenje i definicije pojma politika i (3) osnove o metodama znanosti u politici. U prvom dijelu spomenutog potpoglavlja autor raspravlja o problemima odnosa javnosti prema politici, određenju predmeta politologije, ali isto tako i o tradicijama u izučavanju politike i političkih zbivanja. Politika je od antičkih vremena dvojako shvaćana (1) kao potreba i pretpostavka zajedničkog života do uzvišenosti (jedno lice politike) ali i (2) kao nužnost, puna »mračnih« sadržaja, koja čovjeka ponižava i porobljava (drugo lice, odnosno naličje, politike). Politiku autor figurativno predstavlja u liku starorimskog boga Janusa analizirajući političke procese, čovjekovu prirodu (egoizam, čovjekove potrebe, itd.), globalizaciju, političke interese, moć, suradnju, političke sukobe, politologiju kao znanost, demokraciju, pravni poredak, međunarodno pravo, ustavno uređenje i načela pravne države koja su neophodna za razumijevanje i ostvarivanje političkih procesa. U ovom poglavlju, autor posebno analizira oblike društvene zajednice (država, lokalna samouprava, regionalna i međunarodna zajednica), vlast, političke stranke i ideologije.

U drugom poglavlju obrađuju se i analiziraju »Temeljne kategorije politike« u pet zasebnih tematskih potpoglavlja. Prvo potpoglavlje je ciljano obrazlaganje političkih kategorija i političkih interesa, moći, konfliktnih stanja, sukoba, te postizanja konsenzusa i političkog kompromisa. Autor razmatra različite teorijske pristupe o razumijevanju pojma što je politički interes, od građanske epohe preko koncepcija interesa klasičnog liberalizma do suvremene koncepcije političkih interesa.

U ovom potpoglavlju pažljivo se analizira i građanska misao o prirodnom pravu, prirodi čovjeka, sukobima i interesima, te njihovo rješavanje metodologijom političkog društvenog ugovora. U kontekstu klasične liberalne teorije (individualizam, politički liberalizam, pragmatizam i utilitarizam) autor svoja razmišljanja podupire uglednim politološkim i filozofskim autoritetima u raspravi o objektivnim i subjektivnim teorijskim interesima (racionalistički, idealistički i realistički). Autor poglavlje zaključuje razmišljanjem o problemima može bitnih političkih interesa u procesu konstituiranja i djelovanja društvenih zajednica.

Treće poglavlje obrađuje problematiku političkih institucija, države, političkih odnosa, civilnog društva i gospodarstva s aspekta njihovog utjecaja na politiku i komunikacijske procese. Autor detaljno analizira ulogu države, crkve i obitelji u društvenom i političkom životu građana. Upozorava kako su politika i politološki procesi nezamislivi bez kulture komuniciranja, te političke i građanske tolerancije u svakodnevnom životu. Analizirajući društvene grupe i političke stranke autor upozorava na društveni fenomen stvaranja meta komunikacijske društvene zajednice koja se formira u skupinama od više pojedinaca u cilju ostvarivanja zajedničkih političkih ciljeva (društvene grupe, država ili obitelj, političke stranke), posebno političke stranke, koje ciljano oblikuju i vode politički život u društvenim zajednicama. Nezamislivo je govoriti o političkim procesima bez političkih stranaka i zato autor šire elaborira ulogu političkih stranaka za vrijeme izbora i u procesu oblikovanja ciljanih izbornih sistema (većinski, proporcionalni ili kombinirani). Poglavlje zaključuje raspravom o civilnom društvu kao važnom čimbeniku politike i političkog života u svim društvenim zajednicama.

U četvrtom poglavlju »Demokracija kao instrument zajednice« dolazi do izražaja cilj autora da prikaže čitateljima fenomenologiju demokracije kao oblika političkog ustrojstva koji omogućava svakom građaninu da izravno ili preko svojih predstavnika sudjeluje u obnašanju državne vlasti. Upozorava na politološku činjenicu kako je svaki »narod«, kao subjekt događanja, uvijek nosilac prava na odlučivanje o važnim državnim, životnim, kulturnim, političkim i gospodarskim pitanjima. Tamo gdje se »događa narod« tu je u svim svojim oblicima i nacionalizam (liberalni, konzervativni, ekspanzionistički, antikolonijalni i multikulturalni). Autor u ovom poglavlju o »narodu« politološki upada u zamku, koja je poznata u filozofiji je F. Nietzschea, o upitnosti naroda kao »(nad)čovjeka«. Kada narod kao »(nad)čovjek« preuzme ulogu građanina, on po svojoj prirodi nadilazi samog sebe, snagom i voljom »čovjeka-građanina« i kao (nad)čovjek ne prihvaća opće građanske moralne norme. Djelujući u (meta)komunikacijskom obliku kao (nad)čovjek »narod« otvara brojna politička pitanja u svakoj društvenoj zajednici kao što su pitanja moderne nacije i njene budućnosti (politička centralizacija i decentralizacija društvene zajednice).

Peto poglavlje autor naziva »Mehanizam vladavine« i sadrži šest potpoglavlja. Autor provodi raspravu o funkcionalnom odnosu politike i prava. Ukazuje kako su politika i pravo dva kompatibilna pojma u procesu konstituiranja i djelovanja društvene zajednice. Pravo je u odnosu na politiku normativna regulacija društva koja se usaglašava demokratskim

putem u procesu ostvarivanja zacrtanih političkih ciljeva. Autor pojašnjava što je pravni sustav (sudstvo, tužilaštvo, odvjetništvo i notarijati), te poučava što je državna suverenost kao izraz činjenice da svaka država raspolaže sa sredstvima represije odnosno fizičke sile i prisile u ime očuvanja državnog ili nacionalnog suvereniteta. Dodatno u ovom poglavlju analizira se uloga parlamenta i parlamentarizma koji je utemeljen na predstavničkoj demokraciji kojom pojedinci, građani, birači na izborima prenose svoje pravo odlučivanja na one, koje su izabrali i delegirali da u njihovo ime u parlamentu (skupštini) donose kao poslanici s poslaničkim mandatom brojne životne odluke.

U šestom poglavlju knjige pod naslovom »Političke ideologije« kroz sedam potpoglavlja autor raspravlja i poučava što je liberalizam, konzervativizam, socijalizam, marksizam i fašizam. Zanimljivo je autorsko razmatranje o anarhizmu, feminizmu i ekologiji kao fenomenu prirodnog okruženja koji se sve raspravno proširuje na odnos čovjeka i prirode u političkom i komunikacijskom okruženju.

Sedmo poglavlje je prezentativni upotrebljivi mali rječnik odabranih političkih i politoloških pojmova prema osobnom izboru autora. U želji da rječnik bude od što veće upotrebne vrijednosti za studente Fakulteta političkih znanosti, kao i za druge čitatelje ove zanimljive knjige, autor je političke pojmove obradio kratko, pregledno i politološki razumljivo. Ovaj mali odabrani rječnik političkih pojmova je po jasnoći od dragocjene pomoći svima onima koji se u širem ili užem smislu bave politikom i političkom komunikacijom. Prezentirani »Mali rječnik« je ujedno i poticaj politološkim znanstvenicima, kao i samom autoru, da se nastavi rad na njegovom sustavnom proširenju, poboljšanju i dopunjavanju s novim politološkim i političkim pojmovima koji se koristi u teoriji i praksi političkog diskursa na svim razinama političke komunikacije (globalno, regionalno, nacionalno i lokalno). Iščitavajući pažljivo prezentiranu knjigu »Uvod u osnove politike« možemo zaključiti kako je autor u potpunosti pojmovno i sadržajno opravdao zadani naslov. Pojmovno gledano »osnove politike« su počela, temelji, prvi kamen temeljac, koji se uvijek zasniva »na (ne)čemu«, na pitanju što su »osnove politike« ? Osnove bi trebale biti uvodna počela, dobro zasnovana, sa svestranim uvidom u politiku i politologiju na putu izgradnje solidnih političkih temelja za razumijevanje politike kao djelatnosti koja uređuje društva, države, političke institucije i njihove dijelove. S toga prezentirana knjiga predstavlja sintezu sakupljenih politoloških uvodnih znanja o osnovnim teorijskim pojmovima i praktičnim umijećima za razumijevanje politike u funkciji upravljanja i vladanja državama, regijama, gradovima, korporacijama i političkim institucijama. Iz svega iznesenog možemo zaključiti da je pred nama izuzetno vrijedna i zanimljiva knjiga, odnosno sveučilišni udžbenik, koji promišlja politiku, društvo, demokraciju i politologiju kao sustavnu znanost u prvom desetljeću 21. stoljeća.

Prof. dr. sc. Mario Plenković

Katedra za komunikologiju

Grafički fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb